

Kari Oinonen
Yhdyskuntaratkaisut -yksikkö

31.8.2026

SYKE/2026/1404-2

Julkinen

Ympäristöministeriö

Viite: Ympäristöministeriön asiantuntijalausuntopyyntö
Asia: Luonnos valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristöministeriölle luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä.

Kommenttinne 1 §:stä, Maakuntakaavan kaavaselostus

Syke pitää tarpeellisena, että SOVA-direktiivin mukainen velvollisuus pohtia vaikutusten lieventämis- ja hyvittämiskeinoja sisällytettäisiin 1 § 4-kohtaan. Syken ehdotus: Maakuntakaavan selostuksessa esitetään: 4) kaavan alueidenkäyttölain 78 §:ssä tarkoitetut todennäköisesti merkittävät vaikutukset sekä suunnitellut toimenpiteet niiden lieventämiseksi ja hyvittämiseksi, ja selvitys siitä, miten alueidenkäyttölain 23 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset on otettu huomioon. Tämä asia koskee kaikkia kaavatasoja ja perustelut sille ovat seuraavat:

SOVA-direktiivi koskee viranomaisten tekemien suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia ja se tulee ottaa huomioon myös kaavoituksessa. Alueidenkäyttölaille on alueiden käytön suunnittelua koskevin osin pantu täytäntöön merkittävien ympäristövaikutuksien arviointiin tähtäävä SOVA-direktiivi.

Vaikutusten arvioinnista tulee SOVA-direktiivin 5 artiklan mukaisesti laatia ympäristöselostus. Tässä selostuksessa on tarpeellisissa määrin esitettävä ne suunnitellut toimenpiteet, joilla aiotaan ehkäistä, vähentää tai poistaa mahdollisimman kattavasti suunnitelman tai ohjelman toteuttamisesta ympäristölle aiheutuvat merkittävät haitalliset vaikutukset (SOVA-asetus 4.1 § 7 kohta). Säännös on peräisin SOVA-direktiivin liitteen 1 g -kohdasta. Se kuitenkin poikkeaa SOVA-direktiivin alkuperäisestä sanamuodosta, jonka mukaan selostuksessa olisi tarpeellisissa määrin esitettävä suunnitellut toimenpiteet, joilla aiotaan ehkäistä, vähentää tai kompensoida mahdollisimman kattavasti ympäristöön kohdistuvat merkittävät haitalliset vaikutukset. Termi offset on käännetty virheellisesti poistamiseksi. Virheellinen käännös on myös SOVA-direktiivin virallisessa suomenkielisessä käännöksessä.

SOVA-direktiivi velvoittaa siten antamaan tietoja selostuksessa tarpeellisissa määrin suunnitelluista kompensatiotoimista, mutta ei kompensatiotoimien toteuttamiseen

itsessään. Selvää ei kuitenkaan ole, missä laajuudessa suunniteltuja kompensaatitoimia tulisi selostukseen kirjata. Säännöksen tarkoituksena on ollut ohjata pohtimaan ympäristöselostuksessa, kuinka siinä kuvattuja merkittäviä haitallisia vaikutuksia voitaisiin lieventää. Tämänkaltaisen velvoite voi ohjata kaavoittajia pohtimaan tarkemmin sitä, kuinka lieventämishierarkiaa voitaisiin paremmin kaavakohtaisesti hyödyntää. Vaikka eksplisiittisesti tätä ei olekaan ilmaistu kansallisessa kaavoitusta koskevassa sääntelyssä, kaavaselistuksessa olisi kuitenkin tuotava esiin nämä lieventämishierarkian mukaiset suunnitellut toimenpiteet. Tämä juontuu siitä, että kaavaselistusta laadittaessa on noudatettava SOVA-direktiivin 5 artiklassa ja liitteessä I säädettyjä ympäristöselostusta koskevia vaatimuksia (MRA 10, 17 ja 25 §, 145/2017). Lieventämishierarkia tulisi kuitenkin nykyistä selvemmin saattaa osaksi lainsäädäntöä ja kaavojen ympäristövaikutusten arviointia SOVA-direktiivin mukaisesti. Ks. tarkemmin: Pappila, M.; Leskinen, P., Salokannel, V. (2023). Ekologisten kompensatioiden ja lieventämishierarkian rooli alueiden käytön suunnittelussa. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja XVI 2023, s. 168–213.

Suomen lausunnoilla olleen ennallistamissuunnitelman luonnoksen yhteenvedossa (s. 41) todetaan sama sanamuodon muutostarve YVA-lain osalta: ”Ennallistamisasetuksen 4 artiklan 13 kohdan mukaisen heikentämättömyysvelvoitteen joustavan soveltamisen toteuttamista tuetaan päivittämällä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevaa lakia vastaamaan paremmin YVA-direktiiviä siten, että osana YVA-menettelyssä selvitettäviä ympäristövaikutusten lievennyskeinoja selvitetään mahdollisuus ekologiseen kompensaatioon.”

1 § 8-kohdassa esitetään selvitys niistä toimenpiteistä, joilla aiotaan ehkäistä kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Kaavan toteutuksen ajoitusta ja seurantaa esitetään 1 § 9-kohdassa. Syke näkee tärkeäksi sen, että myös kaavan toteuttamisen vaikutuksia seurataan kaavan toteutumisen seurannan lisäksi. Seuranta on maakuntaliiton tehtävä. On tarpeen arvioida, vastaavatko toteutuneet vaikutukset arvioituja vaikutuksia ja erityisesti ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli vaikutukset ovat arvioitua haitallisempia. Maakuntakaava on tärkein kaavataso ekologisten käytävien säilyttämisen kannalta, joten seurantavelvoite niiden säilymisen osalta on erityisen tarpeellinen.

Kaavoittajan vastuuta noudattaa yhteistä EU-sääntelyä korostaa hyvin asetuksen 1 § viimeiseksi momentiksi otettu virke: ”Kaavaselistusta laadittaessa on lisäksi noudatettava tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2001/42/EY) 5 artiklassa ja liitteessä I säädettyjä ympäristöselostusta koskevia vaatimuksia.” Velvollisuuden täsmentäminen tällä tavoin asetuksen tasolla on riittävä ratkaisu.

Kommenttinne 2 §:stä, Yleiskaavan kaavaselistus

Syke esittää, että SOVA-direktiivin mukainen velvollisuus pohtia vaikutusten lieventämis- ja hyvittämiskeinoja sisällytettäisiin 2 § 4-kohtaan: Yleiskaavan selostuksessa esitetään: 4) kaavan alueidenkäyttölain 78 §:ssä tarkoitettujen todennäköisesti merkittävät vaikutukset sekä suunnitellut toimenpiteet niiden lieventämiseksi ja hyvittämiseksi, ja selvitys siitä, miten alueidenkäyttölain 34 §:n mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset on otettu huomioon. Perustelut ehdotukselle ovat samat kuin maakuntakaavan kaavaselistus -kohdassa.

2 § 8-kohdassa esitetään selvitys niistä toimenpiteistä, joilla aiotaan ehkäistä kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Kaavan toteutuksen ajoitusta ja seurantaa esitetään 2 § 9-kohdassa. Syke näkee tärkeäksi sen, että myös kaavan toteuttamisen vaikutuksia seurataan kaavan toteutumisen lisäksi. Seuranta on kunnan tehtävä. On tarpeen arvioida, vastaavatko kaavan toteutuneet vaikutukset arvioituja vaikutuksia ja erityisesti ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli vaikutukset ovat arvioitua haitallisempia. Lisäksi on syytä arvioida kaavan ja sen vaikutusalueen muiden kaavojen ja suunnitelmien toteuttamisen yhteisvaikutuksia sekä

kumulatiivisia vaikutuksia, jotka varsinkin uusiutuvan energian hankkeissa aiheuttavat usein haitallisia ekologisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia.

Kaavoittajan vastuuta noudattaa yhteistä EU-sääntelyä korostaa hyvin asetuksen 2 § viimeiseksi momentiksi otettu virke: ”Kaavaselistusta laadittaessa on lisäksi noudatettava tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2001/42/EY) 5 artiklassa ja liitteessä I säädettyjä ympäristöselostusta koskevia vaatimuksia.” Velvollisuuden täsmentäminen tällä tavoin asetuksen tasolla on riittävä ratkaisu.

Kommenttinne 3 §:stä, Asemakaavan kaavaselistus

Syke esittää, että SOVA-direktiivin mukainen velvollisuus pohtia vaikutusten lieventämis- ja hyvittämiskeinoja sisällytettäisiin 3 § 4-kohtaan: Asemakaavan selostuksessa esitetään: 4) kaavan alueidenkäyttölain 78 §:ssä tarkoitetut todennäköisesti merkittävät vaikutukset sekä suunnitellut toimenpiteet niiden lieventämiseksi ja hyvittämiseksi, ja selvitys siitä, miten alueidenkäyttölain 50 §:n mukaiset asemakaavan sisältövaatimukset on otettu huomioon. Perustelut ehdotukselle ovat samat kuin maakuntakaavan kaavaselistus -kohdassa.

Kaavoittajan vastuuta noudattaa yhteistä EU-sääntelyä korostaa hyvin asetuksen 3 § viimeiseksi momentiksi otettu virke: ”Kaavaselistusta laadittaessa on lisäksi noudatettava tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2001/42/EY) 5 artiklassa ja liitteessä I säädettyjä ympäristöselostusta koskevia vaatimuksia.” Velvollisuuden täsmentäminen tällä tavoin asetuksen tasolla on riittävä ratkaisu.

Kommenttinne 4 §:stä, Kaavojen viranomaisneuvottelut

Ei kommentteja.

Kommenttinne 5 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan aloitusvaiheen vuorovaikutus

Ei kommentteja.

Kommenttinne 6 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä kaavan valmisteluvaiheen vuorovaikutus

Ei kommentteja.

Kommenttinne 7 §:stä, Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä tiedottaminen

Ei kommentteja.

Muita kommentteja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä

Ei kommentteja.

Kommenttinne luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta

Ei kommentteja.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet ryhmäpäällikkö Kari Oinonen, johtava tutkija Minna Pappila ja palvelupäällikkö Jenni Juslén.

Ryhmäpäällikkö, yhdyskuntien kehitys

Kari Oinonen

Yksikönjohtaja, yhdyskuntaratkaisut

Marko Tainio

Liitteet Lisää asiakirjan liitteet
Jakelu Ympäristöministeriö
Tiedoksi Kirjaamo

Asiakirja: SYKE/2026/1404-2 Syke lausunto - YM_Lausuntopyyntö_Luonnos valtioneuvoston asetukseksi alueidenkäytöstä

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Marko Tainio, Suomen ympäristökeskus, yhdyskuntaratkaisut
Kari Oinonen, Suomen ympäristökeskus, yhdyskuntien kehitys

